Wł Prof. Oczapowski

Nr. 26.

Warszawa

19 czerwca / 1 lipca 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Niektóre objawy giełdy paryskiéj, oddzielnie i powierzchownie uważane, mogłyby prowadzić do błędnego pojęcia, jakoby nastały błogie czasy trwałego pokoju i powróciło utracone zaufanie. Kursa główniejszych wartości doszły rzeczywiście do wysokości oddawna niepraktykowanéj; renta zwłaszcza przeszła była 71,—czego jaż od lat kilku nie było. Objawu tego niemożna wszakże tłumaczyć żadną zmianą w polityce europejskiéj, chyba tylko że obawy wiosenne przeszły w obawy jesienne. Specialni sprawozdawcy giełdowi przypisują podwyżkę kursów — spekulacji, dla któréj dość kilku miesięcy, aby swego celu dosięgnąć. Ale wielka publiczność, ani przemysł i handel krajowy, nie zmieniły wcale swéj biernéj postawy, — jak tego dowodzą niekorzystne sprawozdania handlowe i bilans banku francuskiego. Fundusz metaliczny banku jeszcze wzrósł o 7 miljonów (1.213/m.); portfel (412/m.) niedochodzi o 51/m. sumy składów prywatnych (rachunków bieżących); obieg biletów (1.196/m.) o 17/m. nie dosięga funduszu metalicznego.

Pilni dostrzegacze widzą chmurki na horyzoncie: z jednéj strony wskazują butną mowę jenerała pruskiego Moltke, powiększenie sztabu armji pruskiéj, a nawet zjazd książąt niemieckich (niekatolickich) pod przywództwem króla pruskiego w Worms i zapalczywe przemówienie burmistrza wormskiego; z drugiéj strony —podniesienie kwestji slezwickiéj, ruch garibaldistów we Włoszech, agitację w Serbji na rzecz rejencji księcia Mikołaja Czarnogórskiego, co miałaby znaczyć silne wystąpienie kwestji wschodniéj; daléj uchwałę komisji specjalnéj Izby prawodawczéj francuskiéj o zaciągu 100 tysięcy ludzi na rok przyszły, podróż księcia Napoleona, i wreszcie pogłoski o bliskim upadku Rouher'a (księcia pokoju), a prawdopodobném zastąpieniu go przez Walewskiego.

Włoski minister skarbu razem ze sprawozdaniem składa Izbie układ o dzierżawę monopolu tabacznego, zawarty z kilku bankierami; a między nimi dyrektorem kredytu ruchomego włoskiego Baldaino. Główne warunki układu, według *Nazione*, mają być następujące: Towarzystwo płaci czynsz dzierżawny stopniowo wzrastający, poczynając od cyfry czystego dochodu z roku 1868; awansuje rządowi 180/m. fr. w złocie; kupuje za gotówkę zapasy tytoniu, zakłady, budowle i t. p.; ma prawo wypuszczenia obligacij do wysokości sumy wypłaconéj skarbowi. Kapitał Towarzystwa oznaczony na 50/m. może być zwiększony w miarę potrzeby.

Pobyt cesarza austriackiego w Pradze uważany jest jako zapowiedź autonomji czeskiéj. Rzeczywiście zaczęły się układy ze stronnictwem narodowém umiarkowaném. Beust konferuje z Palackim i Riegerem,— ku wielkiemu niezadowoleniu radykalnego, młodo-czeskiego stronnictwa. Mówią w Wiedniu o zaciągnięciu pożyczki 25/m. guldenów.

Warszawska giełda bez życia; wiele papierów nienotowano wcale. Podniosły się listy likwidacyjne o przeszło 1%, akcje drogi ż. wiedeńskiéj o $1\frac{1}{2}$%. Kursa wexlowe cokolwiek wyższe.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 22—27 czerwca 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Poniedz. 22 czerw.	Wtorek 23	Środa 24	Czwar. 25	Piątek 26	Sobota 27	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup	5	45	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	.	.	.
	5	30	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	.	.	.	.	.	.	.
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	65,50	65,50	65,92	66	66,05	65,42	66²/₅
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,30	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	130,50	130,50	130,75	130,75	131	130,50	130½
Ruskie. „ „ z 1866 r.	5	.	128,50	.	129	129	.	.	129
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	100	100	100	100	100	100	100
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	100¼
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	82,33	82,33	82,25	82,25	82,17	82,25	82¼
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	75,33	75,33	75,33	75,25	75,25	75,25	75¼
Polskie. kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,05⁵/₉	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	.	*66	110
Polskie. „ „ W-B. (100. 150)	4	100	59	89	59,33	59,50	59,50	59,50	59½
Polskie. „ „ Teresp. (100)	5	100	89,50	59	89	88,50	.	.	88½
Polskie. Obligacje „ „	5	100	88,50	88,50	88,50	88,50	.	.	88½
Polskie. Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Obligacje „ „	4½	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	107,40	107,32½	107,10	107,10	107,32½	107,55	115⁴/₅
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	107,17½	.	107,10	.	107,40	115²/₃
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	.	.	.	7,37½	117
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	87,30	.	.	116
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*94,95	*101¹/₅
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	.	99	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	.	.	.	5,96	.	115¾
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	.	.	.	.	3,45	.	115
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	1,09	.	117³/₅
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	0,64	.	101¾

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	2	2½	4	4	2½	3
giełdowa:	—	1 (1½)	1¾ (2¼)	4	2¾	1¾ (2)	3

DOCHODY DRÓG ŻELAZNYCH W.-WIED. I W.-BYDG.,

za m. maj 1868 r.

		W.-Wied.	*W.-Bydg.*
Z przewozu osób	*rubli*	64.653, 47	13.521, 66
— towarów	„	125.063, 33	19.794, 34
Różne dochody	„	6.936, 94½	2.690, 64
Razem	„	196.653, 74½	36.006, 64
W tymże miesiącu 1866 było	„	180.119, 56	38.589, 47
Zatém w r. b. więcéj	„	+16.534, 18½	—
Zatém w r. b. mniéj	„	—	2.582, 83

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 20 czerwca (rubli)	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—) (rubli)	w d. 27 czerwca (rubli)
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.754.667, 50	+ 273.739, 43½ — 179.150, 32	1.849.256, 61½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi	283.525, 04½	.	283.525, 04½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	211.268, 54	+ 43.932, 65 — 22.604, .	232.597, 19
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	80.895, 16½	+ 12.666, . — 1.617, .	91.944, 16½
2. Zaliczenia na papiery publiczne	707.550, .	+ 19.388, . — 35.361, .	691.577, .
3. „ na zast. towarów a) wełny	201.029, 79	+ 172.294, 79 — 23.174, 79	350.149, 79
3. „ na zast. towarów b) in. tow.	322.410, 63½	+ 7, 07 — 807, 07	321.610, 63½
4. „ „ kosztowności	791.566, 45½	+ 4.957, 31 — 4.323, 31	792.200, 45½
5. Otwarte kredyta	4.574.974, 65½	+ 827.502, 62½ — 815.180, 82	4.587.296, 46
6. Kasa: Monety srebrne	2.605.336, 17¼	+ 26.408, 29¾	2.681.744, 47
6. Kasa: „ złote	43.924, 52½	+ 20, 60	43.945, 12½
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	1.024.335, .	+ 13.900, .	1.038.235, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	450.927, .	+ 590.611, .	1.041.538, .
Łącznie (6)	4.124.522, 69¾	+ 630.939, 89¾	4.755.462, 59½

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Kredyt na owce.** Bank Polski oznajmia, że decyzją Komitetu Urządzającego upoważniony został do otwierania właścicielom ziemskim kredytu na kupno w owczarniach krajowych owiec rasy hiszpańskiéj Negretti, na zasadach służących do uzyskania kredytu na machiny rolnicze, do wysokości wszystkich kredytów na dobra 3 razy wziętego podatku gruntowego głównego w razie ubezpieczenia ruchomości, a 1½ raza w razie nieubezpieczenia, — za opłatą 6% rocznie i ⅓% na raz jeden tytułem komisowego, — do zwrotu w przeciągu lat 2 do 6, z roskładem na raty półroczne. (porów. Merkury N. 22).

— **Kredyt na wełnę.** Bank Polski podaje do wiadomości, że od $^1/_{13}$ czerwca r. b. udziela zaliczenia na wełnę w składach bankowych zastawianą, do wysokości ⅔ wartości przez taxatora banku ustanowionéj.

— **Młyn parowy** na Solcu w Warszawie, dotąd własnością Banku Polskiego będący, przeszedł na własność p. Blocha. Młyn ten założony został w r. 1835 na akcje przez spółkę zbożową, potém należał do Steinkellera, następnie do Banku.

— **Udział robotników w zyskach.** Z powodu zawiązanéj dyskusji pomiędzy dziennikami: *Journal Franklin* i *Journal de l'ouvrier* w kwestji bardzo zawikłanéj, a przytém nader ważnéj — udziału robotników w zyskach z przedsiębierstwa, któremu pracę swą poświęcają, p. Le Hardy de Beaulieu wystąpił w N. 12-m *Économiste Belge* z artykułem mającym na celu wykazanie różnicy stosunku prawnego i ekonomicznego w tym przedmiocie. Wychodząc z zasady że udział w zyskach pociąga za sobą *odpowiedzialność za straty*, które powinny być ubespieczone odpowiednim kapitałem, i że to pociąga za sobą konieczność prowadzenia *kontroli* przez samych robotników, do tego nieusposobionych, p. Le Hardy utrzymuje, że przy dzisiejszym stanie rzeczy, prawo nie może zapewnić robotnikowi udziału w zyskach.

Niezaprzeczoną jest wszakże rzeczą, że przedsiębierca, mając własny interes na celu, może sam z dobréj woli lub w skutek wzajemnego porozumienia się, przyznać robotnikowi to, czego mu prawo zapewnić nie jest w stanie. Takie porozumienie się jest jedynym środkiem usunięcia panującéj niezgody pomiędzy pracą i kapitałem, — środkiem zawiązania stałego przymierza pomiędzy dwoma zarówno niezbędnemi czynnikami wszelkiéj produkcji, pracą dawną, z przeszłości nagromadzoną i pracą teraźniejszą, nową.

Że taka harmonja pomiędzy interesami kapitału i pracy musi koniecznie powiększyć siłę wytwórczą, a tém samém dobrobyt spółeczności, — to nie potrzebuje żadnego dowodzenia.

Pozostaje tylko usunąć trudności wprowadzenia w wykonanie tego zadania ekonomicznego, i to jest właśnie przedmiotem sporu między dwoma wymienionemi dziennikami. Kiedy jeden (Journ. de l'ouvrier) uważa te trudności za niezwalczone, drugi przeciwnie, zanadto je lekceważy. Tu p. Le Hardy przychodzi ze swém pośrednictwem, przywodząc fakta na dowód możliwości zainteresowania robotnika w rezultacie przedsiębierstwa.

Oto jest wybitny przykład, jeden z wielu, tego magicznego wpływu jaki na postęp pracy wywiera odpowiednie postępowi tejże pracy stopniowanie płacy robotników: Kompanja kanału suezkiego zobowiązała się ukończyć budowę kanału z upływem 1869 r. pod warunkiem znacznego potrącenia z wynagrodzenia w razie niedotrzymania tego zobowiązania. Dla zachęcenia robotników użytych przy maszynach dragowych, zapewniono im powiększenie płacy w postępie rosnącym w miarę dziennego postępu użytecznego działania tych maszyn. Tym sposobem podniesiono rezultat dzienny tego działania z 120 do 170 metrów sześciennych. Część tego rezultatu przypisać można nabytéj z czasem wprawie, większa część wszakże należy się wspomnionemu bodźcowi. Oczywista stąd oszczędność trudu i czasu, do któréj dodać jeszcze należy korzyści ze starannego i troskliwego użycia maszyn, 'dla uniknienia przerw, samym robotnikom szkodliwych. We wszystkich szczegółach! téj obszernéj służby kanału, administracja i inżenierja zajmują się ciągle zastosowaniem najlepszych środków zaoszczędzenia czasu i pracy; otóż przekonano się, że najskuteczniejszym środkiem jest bezpośrednie zainteresowanie urzędników i robotników.

Inny przykład, bardzo stanowczy, przedstawia zakład braci Godin w Huy (Merkury N. 2 r. b.), który osiągnął olbrzymie rezultaty dzięki organizacji pracy, na zasadzie spółdzielczości, opartéj na osobistéj odpowiedzialności i wzajemnéj kontroli.

Wreszcie p. Le Hardy, co do przykładów, powołuje się na pracę swoją p. t. *Wyrobnictwo i spółdzielczość* (Salariat et coopération), zamieszczoną w Pamiętnikach Towarzystwa naukowo-literackiego w Hainaut, i czyni słuszną uwagę, iż jest rzeczą w najwyższym stopniu sprawiedliwą przyznać część przysporzonéj wartości temu, kto do jéj przysporzenia przyczynił się rozwinięciem swych umysłowych i moralnych zdolności.

— **Wywóz Szwajcarji do Stanów Zjednoczonych półn. Amer. w ostatnich 4-ch latach 186⁴/₇.**

	1864	1865	1866	1867
	n a s u m ę f r a n k ó w			
Jedwab' i wyroby jedwabne...	25.451928	29.970464	31.766072	18.818073
Bawełniane wyroby..........	1.647335	4.268900	5.173296	2.038330
Hafty......................	352277	1 132231	3.236138	3.154087
Słomiane wyr.,—kapelusze i in.	806700	1.521184	3.179795	2.432405
Zegarnicze wyroby..........	8.477192	11.301054	13.943408	10.362418
Tabakierki grające i t. p.	72482	108393	300108	265196
Ser........................	241573	490895	700130	827647
Skóry......................	22125	.	110885	156734
Wszelkie inne towary......	185030	486022	1.098541	1.205428
Razem	37.256642	49.280049	58.658373	39.260318

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.